

обществена рамка, в която организиращ признак е религията, а в последствие и етничността. Като цяло населението е разделено на две основни категории – правоверни (мюсюлмани) и рая (покорените християни). Създадени са две военно-административни области – Анадол и Румелия (втората включва с малки изключение целия Балкански полуостров), подразделени в административно и съдебно отношение на санджаци* и кази (Бакалов, Стоянов 1995: 157-159).

През всичките столетия циганите заемат особено място в османския управленчески ред. Остават извън господстващото деление на “правоверни” и “рая” и не са включени в миллетската система. При тях на преден план излиза етническата принадлежност, съчетана с особен начин на живот и данъчен статут. Още в първите столетия от османското присъствие на Балканите сред тях се обособява специална категория, обслужваща армията и административната система и ползваща ред привилегии (Марушиакова, Попов 2000: 40).

В османските данъчни документи за първи път циганите се споменават в Тимарския регистър на Никополския санджак от 1430 г., а в последвалия го корпус от закони и наредби за населението във вилаета Румели от 1475 г. се засяга и общественото им положение. Отбелязва се броят на циганските домакинства, групирани в данъчни общности (джемаати) начело със старейшини, верският състав, областите, в които живеят, занаятите и правното им положение, плащаните данъци. Поради по-специфичният си статут вдовишките семейства са отделени в отделна категория. Вдовичката, която не е сключила повторен брак, се таксува като глава на семейството и се разпорежда със семейното имущество. В регистъра от 1489-1490 г. във Фелибе (дн. Пловдив – б.а.) като цигански са отбелязани 33 домакинства и 5 вдовишки. В “Обширен поименен регистър на приходите и данъците от циганите (къптиян) на Румелийския вилает” от 1522-1523 г. (Стојановски 1974: 36-78) за първи път се споменава и за цигани, населяващи каза Загра – Ески Хисар (днешна Стара Загора и принадлежащия ѝ район - б.а.). В четири джемаата са посочени 111 мюсюлмански семейства, 455 християнски, отделени са и 12 вдовици. В каза Акче Казанлък (дн. Казанлък – б.а.) са записани шест джемаата с 592 мюсюлмански семейства, едно християнско и четири вдовици. За каза Енидже Чирпан (дн. Чирпан – б.а.) са посочени 42 мюсюлмански домакинства, а за каза Загра Енидже (дн. Нова Загора – б.а.) - мюсюлманските семейства шест, християнските семейства 44, вдовиците - две. Начело на джемаата е избиран

* военно-административна единица в Османската империя, окръг